

РИЗИКИ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ З ВИРОБНИЦТВА ТА ТОРГІВЛІ МЕДОМ

Фінансова безпека підприємства це такий фінансовий стан підприємства, який характеризується достатністю наявних та потенційних ресурсів для виконання всіх видів фінансових зобов'язань підприємства в умовах наявних ризиків та непередбачуваності середовища діяльності.

Сама природа фінансової безпеки закладена в циклі товарного обігу. Так, на кожному етапі класичного циклу товарного обігу виникає сукупність ризиків, які впливають на як на стійкість виконання наступних етапів циклу, так і на обсяги капіталу в цілому (рис.1).

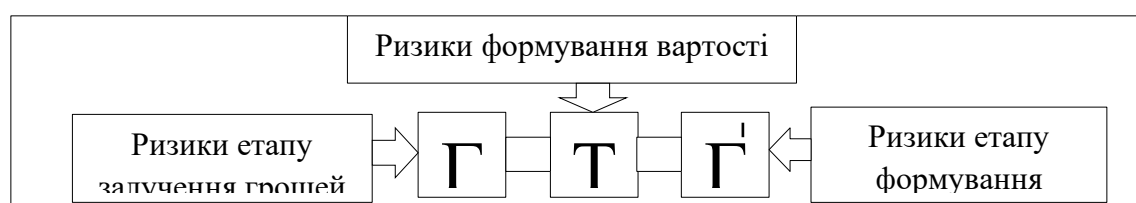

Рис. 1 - Ризики етапів формування капіталу

Фінансовий ризик в економічній науці трактується як ймовірність втрат фінансових ресурсів (доходу, прибутку, власного капіталу, функціонуючого капіталу) в невизначеному середовищі господарської діяльності. Інша група науковців притримується думки, що фінансовий ризик – це ймовірність втрат у всіх видах діяльності підприємства (фінансовій, операційній, інвестиційній). Таке широке трактування фінансового ризику обумовлене тим, що в у всіх видах діяльності, де виникає ймовірність втрати грошових засобів із-за стану невизначеності ціни активів, дій контрагентів, змін ринку, дій конкурентів тощо. Суб'єкт економічної діяльності може втратити грошові кошти, а відповідно, отримати грошові втрати, що по суті засвідчує наявність фінансового ризику.

Фінансовий ризик є наслідком та невід'ємним елементом економічного ризику. Економічний ризик – це ймовірність втрати ресурсів, доходів або понесення додаткових витрат. Тобто, сутність економічного ризику відображає стан, пов'язаний з умовами невизначеності при необхідності здійснення управлінського вибору із множини можливих альтернатив і пов'язаний з ресурсами (можливість втрати, псування ресурсів) та невизначеністю умов формування відносин на всіх етапах діяльності підприємства. Отже, економічний ризик пов'язаний з ресурсами (матеріальними, людськими, інформаційними, компетентнісними), а фінансовий ризик – це ймовірність виникнення подій, які вплинуть на зміну обсягу та структури фінансових потоків підприємства. Це ризики, інструментом реалізації яких є вартість, тарифи, ставки тощо. Фінансові ризики відображаються через фінанси та виникають при їх функціонуванні (формуванні, використанні, перерозподілі). В практичній площині розуміння, фінансові ризики – це можливість втратити гроші в господарських процесах, пов'язаних з формуванням джерел фінансування діяльності підприємства (в пасивах балансу), так і при формуванні та використанні ресурсів, майнових прав (активу) підприємства.

В науковій та навчальній літературі питання класифікації фінансових ризиків є достатньо представленим та глибоко дослідженим. Потреба в подальшому оцінюванні рівня фінансової безпеки підприємств обумовлює необхідність в доповненні існуючої класифікації ризиків ознакою частоти настання збитків та розподілу ризиків за розмірами збитків на малі, середні, великі та катастрофічні.

Щодо оцінювання фінансового ризику, то варто зазначити, що природа його походження пов'язана зі сукупністю зовнішніх та внутрішніх умов діяльності підприємства, суб'єктивними та об'єктивними причинами. А результати їх впливу відображаються на зміні стану активів, пасивів та фінансових результатів підприємства. Отже, всі ризики, які супроводжують діяльність підприємства, впливають на стан та структуру балансу та фінансової звітності підприємства.

Фінансова безпека підприємства може змінити свій стан і під впливом фінансових ризиків формування джерел фінансування, які є результатом змін зовнішніх та внутрішніх умов діяльності підприємства і які впливають на фінансовий стан підприємства.

Основними видами ризиків, які впливають на стан та безпеку використання активів підприємства, є цінові, валютні, ризик ліквідності, зміни ринкової вартості тощо. Сукупність ризиків втрат та збитків ресурсів, майнових прав та цінностей зменшує фінансові джерела розвитку та, залежно від їх розміру, може впливати на стан фінансової безпеки підприємства.

Із сукупності представлених ризиків вочевидь випливає значний вплив на стан фінансової безпеки ризиків, пов'язаних із поведінкою власників, процентними ставками за кредитами, рівнем платоспроможності підприємства.

Значний вплив на стан фінансової безпеки мають умови невизначеності, які впливають на обсяги чистого доходу від реалізації продукції. Такі умови характеризуються невизначеністю стану ринку, обумовленою впливом конкурентних дій, обсягів та структури попиту, ціновими змінами тощо (табл. 1).

Таблиця 1 - Ризики формування дохідності діяльності підприємства

Стаття	Ризики
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Ризик невизначеності
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Цінові ризики, втрати у виробництві

Виробництво меду відноситься до тих видів економічної діяльності, які супроводжуються сукупністю об'єктивних, суб'єктивних ризиків. В науковій літературі всю сукупність ризиків виробництва меду поділяють на:

- 1) ризики непереборної дії: несприятливі природні умови (спека, холод, надмірні опади);
- 2) хвороби бджіл;
- 3) політичні ризики (війна);
- 4) суб'єктивні ризики (фальсифікація (підробка, змішування з іншими продуктами), нагрівання меду (призводить до втрати ферментів та вітамінів), неправильне зберігання (в умовах високої вологості або надмірної сухості);
- 5) економічні ризики (ціни на мед, попит, пропозиція меду, конкуренція, канали реалізації, логістика, підприємницька активність).

Отже, з метою зменшення ймовірності збитків, які можуть виникати в процесі діяльності з виробництва та торгівлі медом, суб'єкти підприємництва, щонайперше, реалізують політику диверсифікації, розширюючи свою діяльність тими видами, які формують повний ланцюг формування доданої вартості меду для споживача (виробництво, фасування, транспортування, торгівля тощо). Така політика дозволяє зменшити витрати в ціні меду, контролювати якість меду в ланцюгу його постачання та умови його зберігання, зменшити ймовірності фальсифікації тощо.

За трактуванням автора фінансовий ризик є результатом наслідків операцій не лише з фінансовими активами, але і бізнес-процесів, результати яких оцінюються сукупністю фінансових показників. Отже, автор в певній мірі допустимості нівелює межі між фінансовими та економічними ризиками, розглядаючи фінансові ризики з позицій оцінювання рівня фінансових втрат від фінансових та господарських операцій.